

In the name of God

جمع بندی

آینده پژوهی چیست؟

- هدف اصلی آینده پژوهی پیش بینی نیست؛ اگر چه پیش بینی هم انجام می دهد.
- پیش بینی به معنای تصویر یک آینده واحد، ما را منفعل می کند. باید فعالانه ورود داشت.
- ما در آینده پژوهی به دنبال تحلیل، طراحی و ساخت آینده هستیم؛
- ما در آینده پژوهی به دنبال تجویزهایی برای شکل دادن آینده مطلوب هستیم؛
- ما در آینده پژوهی به دنبال آماده سازی برای رویارویی با عدم قطعیت های آینده و رویدادهای غیر منتظره هستیم.
- آینده پژوهی ترکیبی از فعالیت های علمی (توصیف و تبیین امور با روش های علمی) و فناورانه (اخذ تصمیم یا ارائه تجویز برای افراد، سازمان ها و یا جوامع بشری) است.

آینده پژوهی چیست؟

مولفه های آینده پژوهی:

✓ مطالعه آینده ها

✓ پژوهش علمی

✓ کل نگری

✓ مردم گرایی

✓ ارزش بنیان بودن

آینده پژوهی چیست؟

شش پرسش کلیدی (برخواسته از مولفه های آینده پژوهی) برای تمایز آینده پژوهی با سایر حوزه های دانشی:

- عوامل شکل دهنده به آینده چیست؟
- بدیل های آینده کدامند؟
- مطلوب ترین آینده ممکن (امکان پذیری استعدادی) کدام است؟
- در هر زمانی چه اقدامی باید انجام شود؟
- آینده مطلوب چگونه ساخته می شود؟
- پیامد هر اقدام در آینده چیست؟

آینده پژوهی چیست؟ تفاوت آینده پژوهی با برنامه ریزی

□ برنامه ریزی به دنبال کنترل و بستن آینده است.

□ آینده پژوهی به دنبال گشودن و آشکارسازی آینده است؛ (حرکت از آینده های محتمل به سوی آینده های بدیل)

آینده پژوهی چیست؟ تفاوت آینده پژوهی با برنامه ریزی

آینده پژوهی	برنامه ریزی
بلندمدت تر (۵ تا ۵۰ سال)	کوتاه مدت تر (یک تا ۵ سال)
خلق آینده	پیش بینی آینده
متعهد به آینده های بدیل معتبر	انحراف آینده ها از یکدیگر
تعابیر گوناگون از واقعیت	دیدگاه مبتنی بر واقعیت خشک
مشارکتی تر با حضور ذی نفعان	توسط یک گروه خاص و قدرتمندان
به فرایند برنامه ریزی اهمیت می دهد	به خود برنامه اهمیت می دهد
کم تر ابزارگرا است (اقدام محور)	ابزارگرا است

آینده پژوهی چیست؟

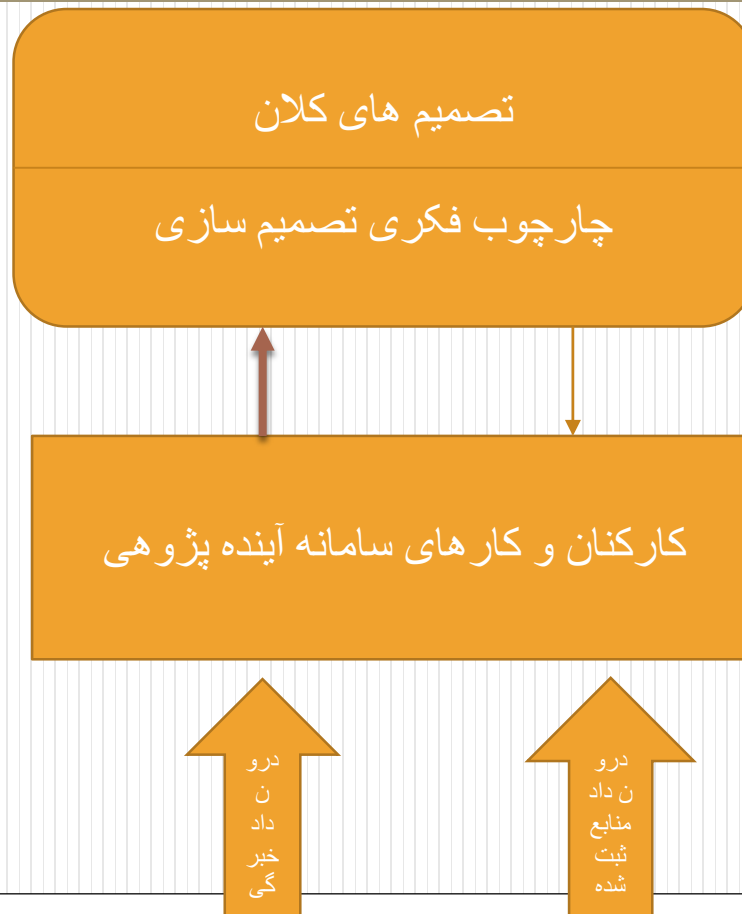
در یک کلام؛ آینده پژوهی دانشی خردمندانه است که با کمک روش های علمی و ایجاد گفتمان های معطوف به آینده و ترسیم تصویرهای بزرگ آینده، رفتار امروز را تقریری می کند.

آینده پژوهی دانش تصمیم گیری پیش دستانه است.

آینده پژوهی دانشی است که به انسان می آموزد چگونه به مصاف آینده های مبهم برود و در این رویارویی دستخوش کم ترین دشواری شود و بیشترین سود را به چنگ آورد.

آینده پژوهی چیست؟ سامانه آینده پژوهی

آیا می توان گفت که آینده پژوهی یک حوزه دانشی مستقل است؟

بله

دلایل:

۱- داشتن چارچوب یک حوزه دانشی مستقل؛ مانند:

تعریف

اهداف

پیش فرض های مجزا

روش های تعریف شده مجزا

آیا می توان گفت که آینده پژوهی یک حوزه دانشی مستقل است؟

۲- وجود سازمان ها، موسسه ها و اندیشکده های گوناگون در سراسر جهان مانند: انجمن بین المللی فوتوریل (در فرانسه)، انجمن آینده پژوهی کانادا ، مؤسسه احتمالات بدیل، اس ای (در مکزیک) ، مرکز بین المللی روش شناسی آینده و توسعه (در رومانی)، انجمن آینده شناسی ژاپن ، بشر دو هزار (در بلژیک)، انجمن مطالعات آینده نروژ ، انجمن مطالعات آینده سوئد ، انجمن آینده پژوهی سوییس ، مرکز آینده بشر تیل هارد (در انگلستان)، انجمن آینده جهان (در ایالات متحده)، فدراسیون جهانی آینده پژوهی (در حال حاضر دبیرخانه این فدراسیون در استرالیا قرار دارد).

اولین اندیشکده حرفه ای و ساخت یافته ی جهان، اندیشگاه رند است که در سال ۱۹۴۸ در حوزه ی مسائل امنیتی- نظامی تاسیس شد.

آیا می توان گفت که آینده پژوهی یک حوزه دانشی مستقل است؟

کشورهای آسیایی نیز تقریباً پس از جنگ جهانی دوم کم و بیش به تاسیس چنین نهادهایی پرداختند. «موسسه ی امور بین المللی» پاکستان ۱۹۴۷، «موسسه ی مطالعات توسعه» بنگلادش ۱۹۴۸، «موسسه ی روابط بین المللی» تایوان ۱۹۵۲، «موسسه ی ملی مدیریت توسعه» تایلند ۱۹۵۵ و «موسسه ی رشد اقتصادی دانشگاه هند» ۱۹۵۸. کشور ژاپن در این میان از دیگر کشورهای آسیایی پیش رو تر است، چرا که در این کشور «موسسه ی پژوهش های اجتماعی اوهارا» در سال ۱۹۱۹، «موسسه ی علوم کار» در سال ۱۹۲۱، «موسسه ی شهری توکیو» در ۱۹۲۲ و «موسسه ی کوهومین کیزای» در سال ۱۹۴۵ ایجاد شدند.

آیا می توان گفت که آینده پژوهی یک حوزه دانشی مستقل است؟

۳- وجود پژوهشگران و آینده پژوهانی که در این حوزه مشغول فعالیت هستند؛ مانند:

❖ در سال ۱۹۹۱ **کتاب راهنمای آینده پژوهی: نمایه اشخاص** از انتشارات انجمن آینده جهان، اسامی یک هزار و دویست پژوهشگری را که به طور حرفه‌ای آینده پژوهی می‌کردند، منتشر ساخت.

۴- برگزاری دوره ها و برنامه های آموزشی گوناگون

آیا می توان گفت که آینده پژوهی یک حوزه دانشی مستقل است؟

۵- آثار فراوان منتشر شده در حوزه آینده پژوهی

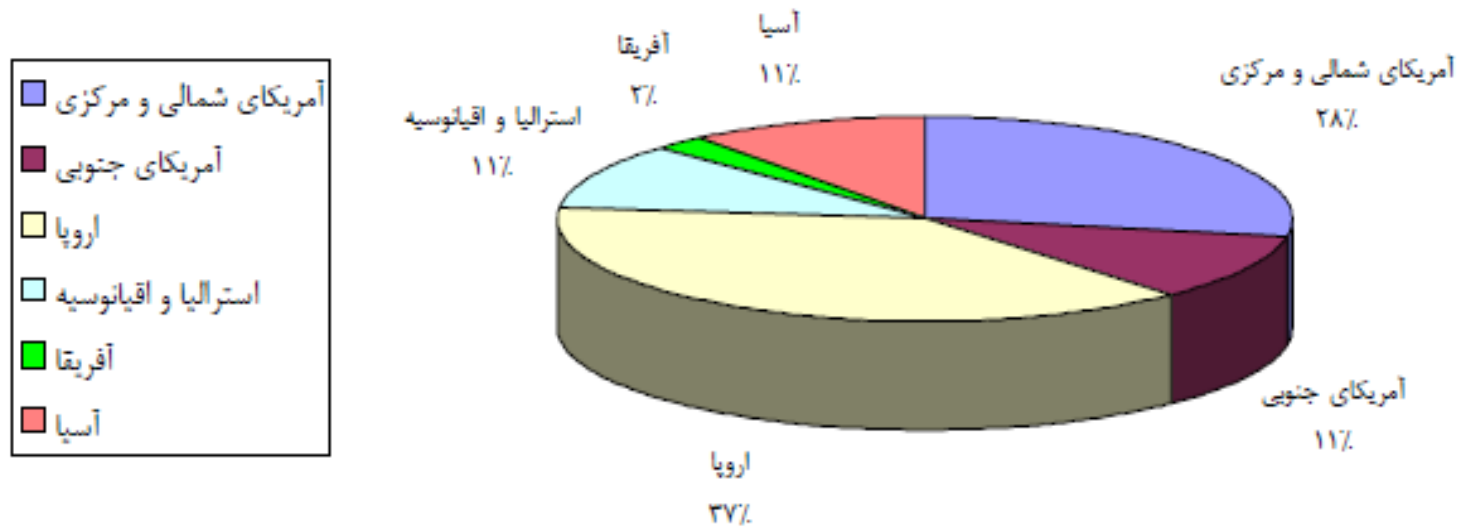
به گفته نایسبیت (۱۹۸۴) شمار آن دسته از نشریات عمومی و تخصصی که تمامی یا بیشتر مطالب خود را به آینده اختصاص می دادند از دوازده نشریه در سال ۱۹۶۵ به بیش از یکصد و بیست و دو نشریه در سال ۱۹۷۸ افزایش یافت. لین جنینگز در سال ۱۹۹۳ فهرستی از یکصد و بیست و چهار نشریه ادواری این حوزه را گردآوری کرده است که از میان آن ها می توان این نشریات را برشمرد: بدیل ها ، پیمایش آینده ، خبرنگار روندهای آتی، فصلنامه آینده پژوهی ، فوتوریل (به زبان فرانسه)، فیوچریکس ، فیوچریست ، پیش بینی در حوزه فناوری و تحول اجتماعی ، مرور فناوری ، خبرنگار فدراسیون جهانی آینده پژوهی ، نگاه جهانی، نشریه ای خوش ظاهر و جذاب به نام همه چیز و نیز یک نشریه علمی و دانشگاهی بریتانیایی به نام آینده ها .

آیا می توان گفت که آینده پژوهی یک حوزه دانشی مستقل است؟

کتابهای شوک آینده اثر پرمخاطب و تأثیرگذار تافلر و کلان روند نوشته نایسبیت، دو نمونه از کتاب های حوزه آینده اندیشی هستند که به ترتیب در سال های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۴ عنوان پرفروش ترین کتاب را از آن خود کردند.

یونسکو (سازمان فرهنگی، علمی و آموزشی ملل متحد) ، در سطح بین المللی، مرکز گردآوری، دسته بندی و ترویج اطلاعات مربوط به آینده را دایر کرده است. این مرکز به انتشار گونه های مختلف اسناد مرتبط با آینده پژوهی می پردازد که از آن جمله می توان به آینده پویی یونسکو اشاره کرد. آینده پژوهی، با انتشار دانش نامه آینده (کوربان و مولیتر ۱۹۹۶) و مجموعه تازه ای از مجلدات با نام بنیان معرفتی آینده پژوهی (اسلاتر ۱۹۹۶) در سال ۱۹۹۶ و نیز دیگر آثار برجسته، به سطح جدیدی از موفقیت فکری دست یافت.

پیمایش آینده پژوهی در جهان: پراکندگی جغرافیایی

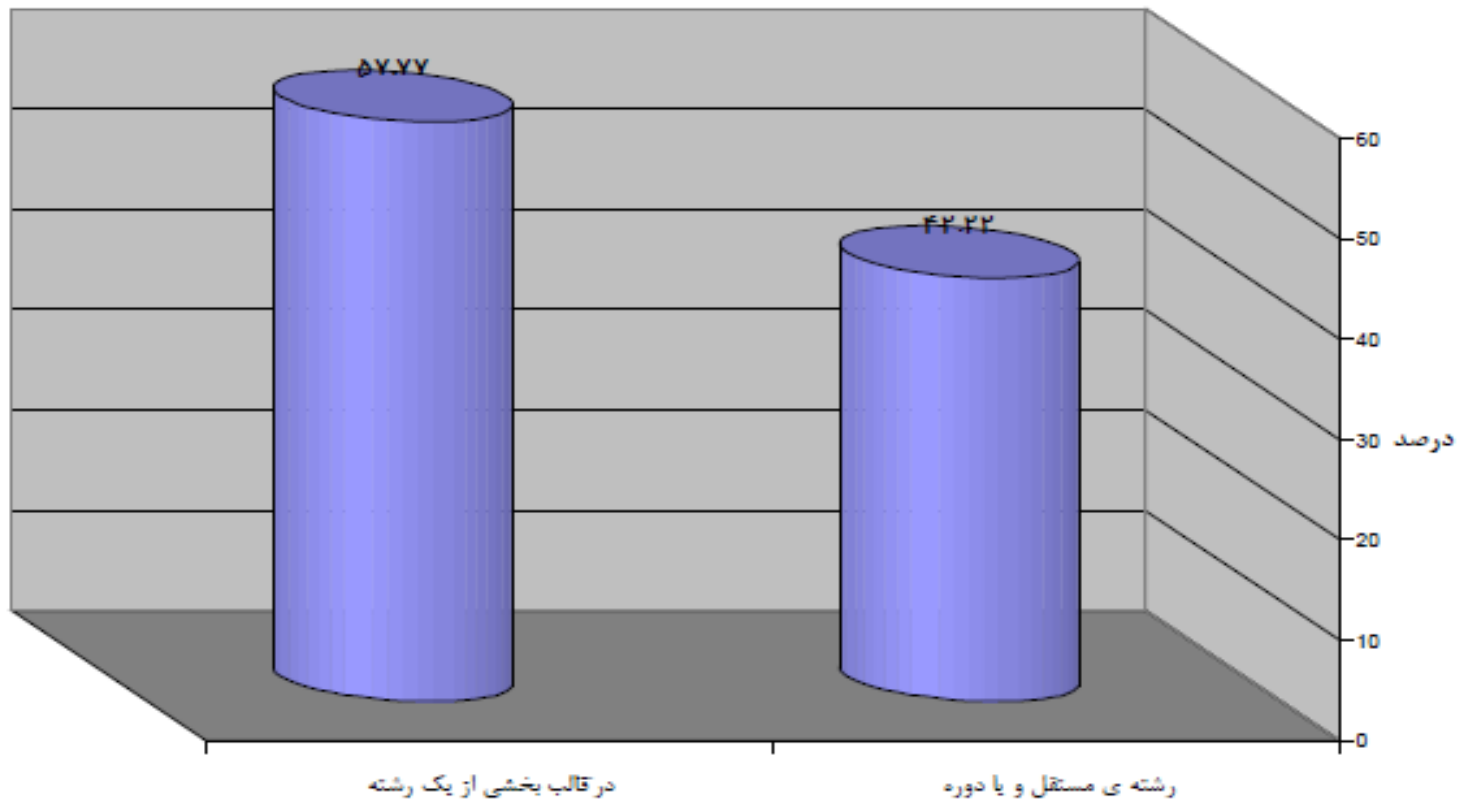
نمودار ۱- پراکندگی جغرافیایی دانشگاهها و مراکز تحقیقاتی ارائه دهنده دوره‌های آینده پژوهی

پیمایش آینده پژوهی در جهان: اسامی دانشگاه ها و مراکز تحقیقاتی معتبر آینده پژوهی به تفکیک منطقه جغرافیایی

آمریکای جنوبی	اقیانوسیه	اروپا	آمریکای شمالی و مرکزی
دانشگاه بین‌المللی کلمبیا	دانشگاه صنعتی Curtin استرالیا	دانشگاه Deusta سن سیاستین اسپانیا	موسسه صنعتی Monterrey مکزیک
دانشگاه ملی Plata آرژانتین	دانشگاه Sunshine Coast استرالیا	دانشگاه Tartu استونی	دانشگاه Hawaii آمریکا
دانشگاه Sao Paulo برزیل	دانشگاه صنعتی Swinburne استرالیا	دانشگاه Bath Spa انگلستان	دانشگاه Houston Clear Lake آمریکا
دانشگاه Palermo آرژانتین	دانشگاه Deakin استرالیا	دانشگاه علوم تربیتی Tallin استونی	دانشگاه George Washington آمریکا
آفریقا	موسسه آینده پژوهی استرالیا	دانشگاه Alicante اسپانیا	دانشگاه دولتی نیویورک
دانشگاه Stellenbosch آفریقای جنوبی	اروپا	دانشگاه St.Gallen سوئد	دانشگاه دولتی Binghamton نیویورک
دانشگاه مرکزی ونزوئلا	دانشگاه Babes Bolyai رومانی	دانشگاه Teesside انگلستان	دانشگاه Drexel آمریکا
آسیا	دانشگاه علوم اقتصادی و مدیریت عمومی Budapest مجارستان	دانشگاه مدیریت USGSB انگلستان	دانشگاه Northern Arizona آمریکا
دانشگاه Fo Guang تایوان	آکادمی هنر و بازرگانی فرانسه	دانشگاه Westminster انگلستان	دانشگاه Simon Fraser کانادا
موسسه آینده پژوهی پاکستان	آکادمی مطالعات آینده فنلاند	موسسه مدیریت مالی فرانسه	دانشگاه Regiementana مکزیک
دانشگاه Tamkang تایوان	دانشگاه Gregorian ایتالیا	دانشگاه Sorbonne پاریس	دانشگاه Arizona آمریکا
دانشگاه Malaya مالزی	موسسه بین‌المللی مدیریت انگلستان	دانشگاه Berkeley کالیفرنیا	

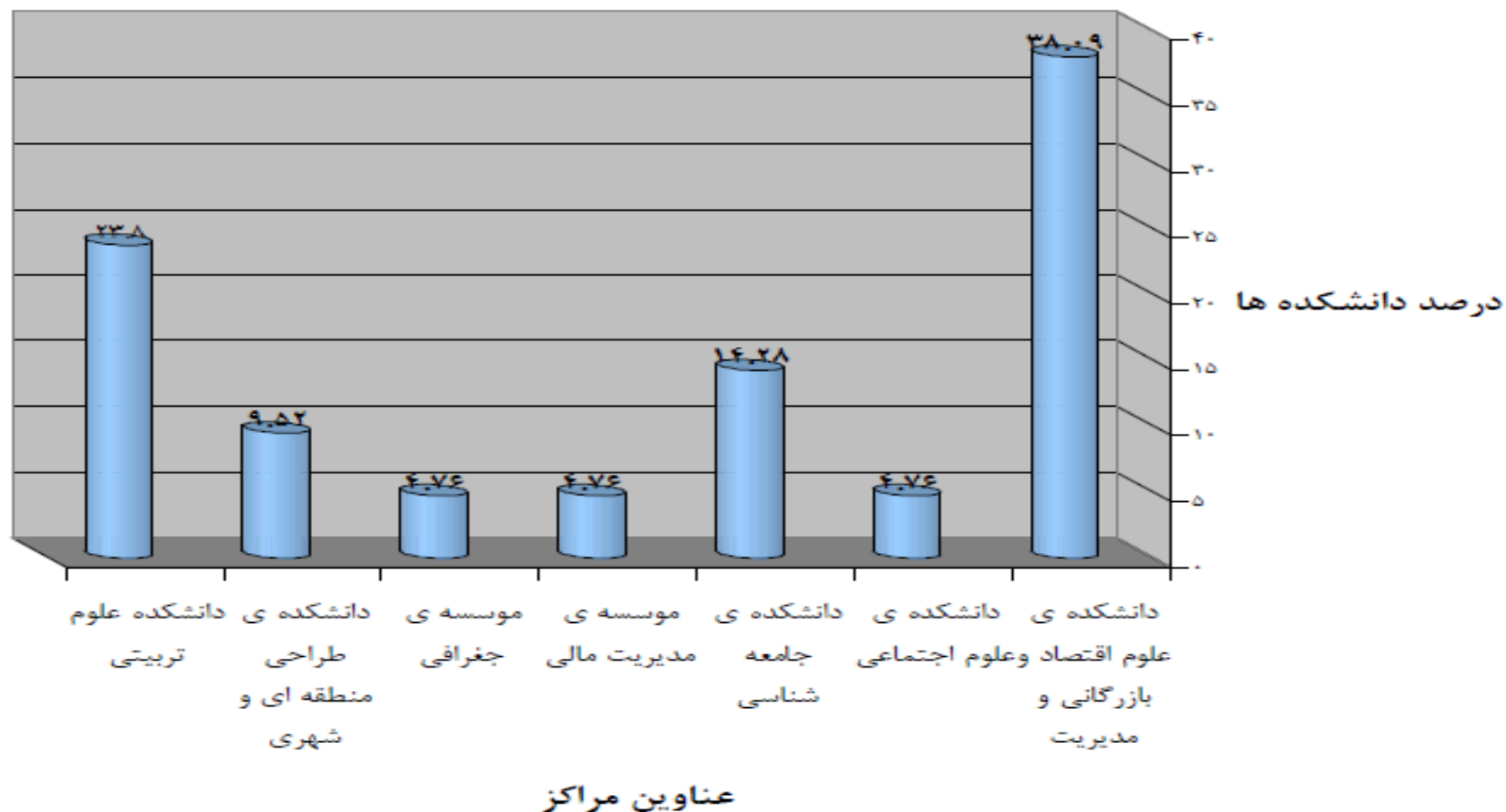
پیمایش آینده پژوهی در جهان: مدل ارائه دروس آینده پژوهی

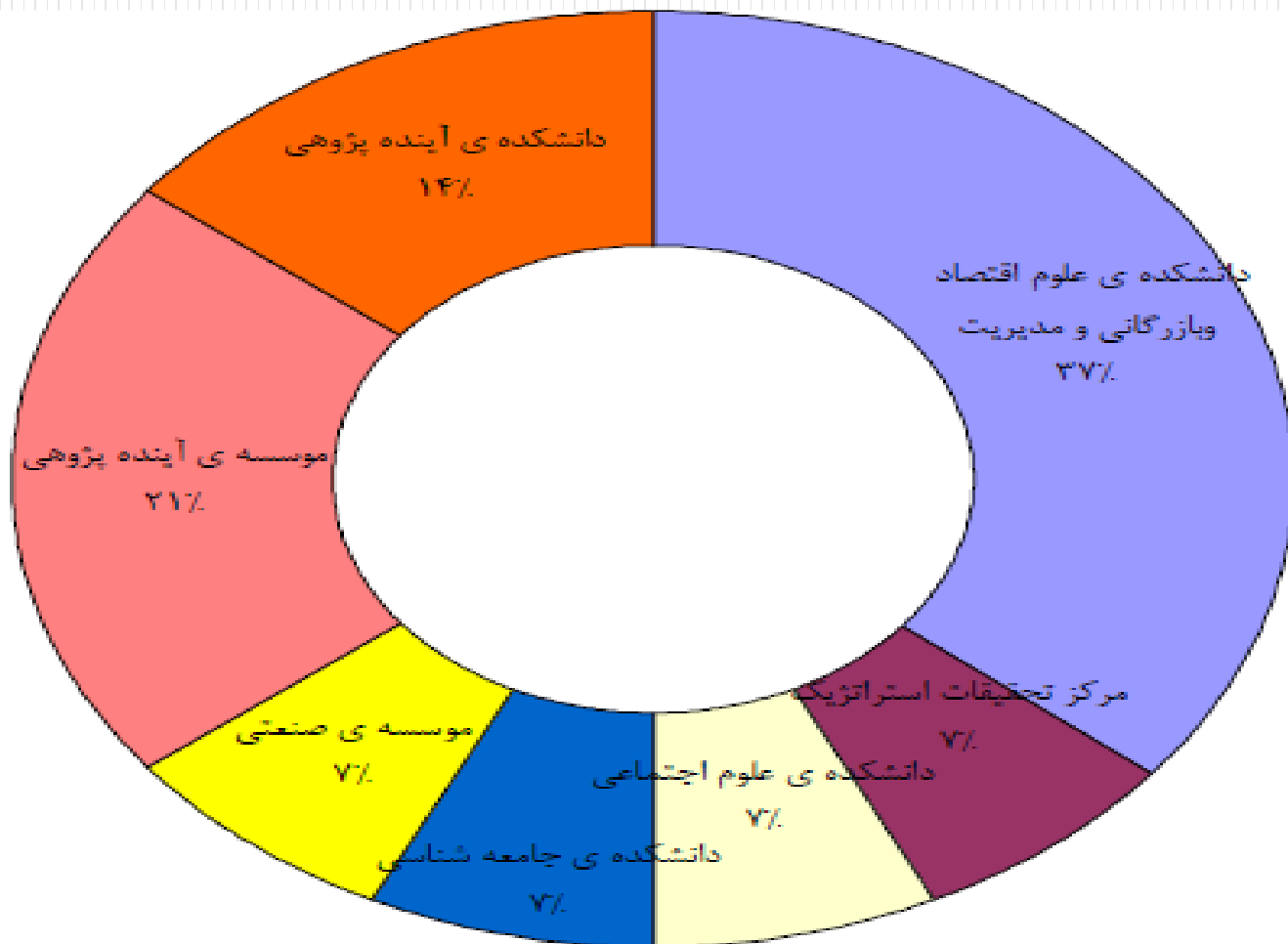
پیمایش آینده پژوهی در جهان: پراکندگی مراکز ارائه دهنده دوره های کوتاه مدت آینده پژوهی

پیمایش آینده پژوهی در جهان: پراکندگی مراکز ارائه دهنده دروس آینده پژوهی (نه در قالب یک رشته)

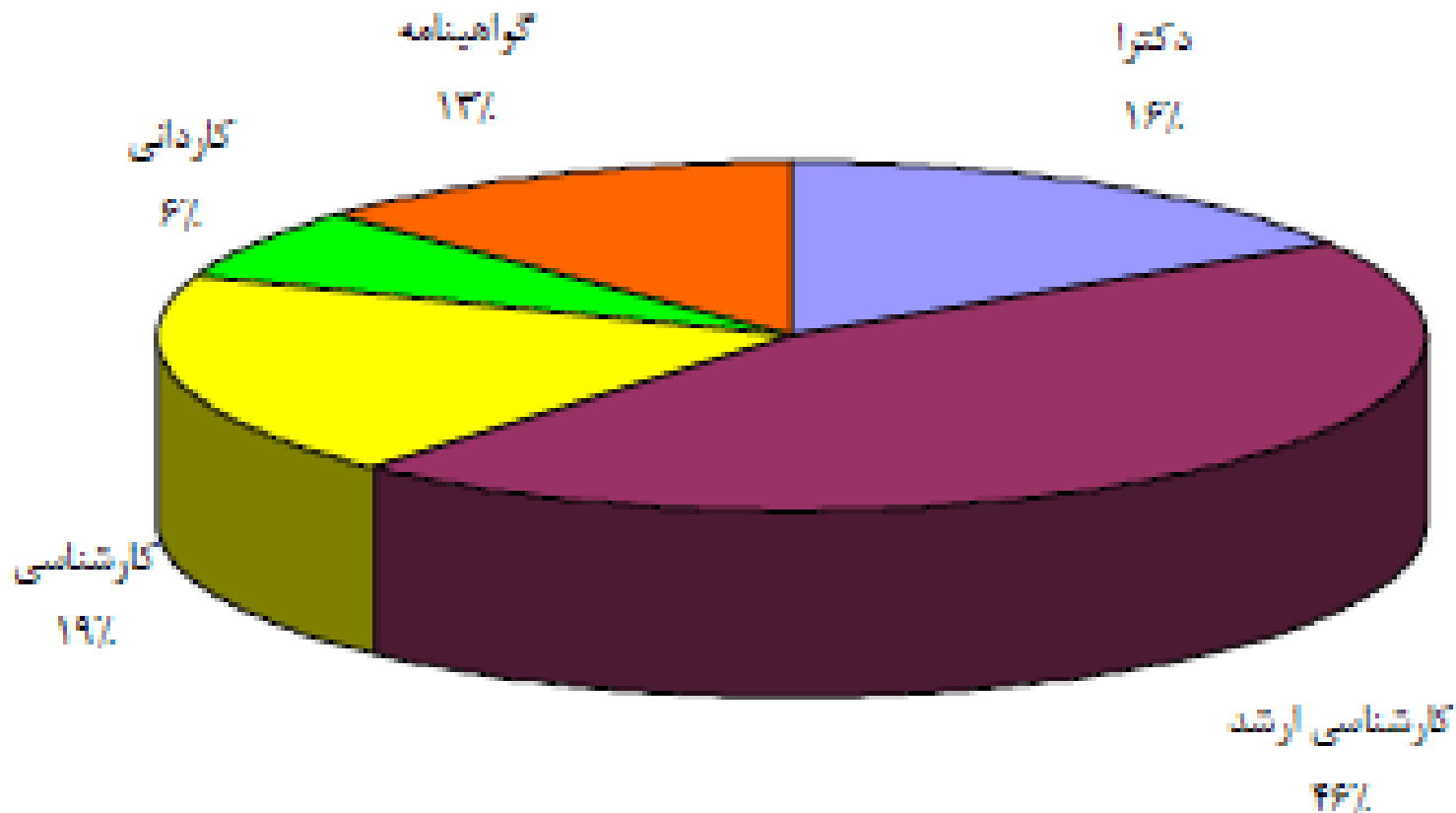
پیمایش آینده پژوهی در جهان: پراکندگی مراکز ارائه دهنده رشته آینده پژوهی

پیمایش آینده پژوهی در جهان: مقایسه پراکندگی مراکز ارائه دهنده رشته آینده پژوهی در اروپا و آمریکای شمالی با وضعیت جهانی

				منطقه / مرکز	۱	۲	۳	۴
				اروپا	دانشکده‌های اقتصاد، مدیریت و بازرگانی (٪۷۵)	مراکز تحقیقات استراتژیک (٪۲۵)		
				آمریکای شمالی و مرکزی	دانشکده‌های آینده پژوهی (٪۵۰)	موسسات تحقیقات صنعتی (٪۵۰)		
موسسات صنعتی (٪۷)	دانشکده‌های جامعه‌شناسی (٪۷)	دانشکده‌های علوم اجتماعی (٪۷)	مراکز تحقیقات استراتژیک (٪۷)	دانشکده‌های آینده پژوهی (٪۱۴)	موسسات آینده پژوهی (٪۲۱)	دانشکده‌های اقتصاد، مدیریت و بازرگانی (٪۳۷)	جهان	

پیمایش آینده پژوهی در جهان: پراکندگی مدارک ارائه شده در تخصص آینده پژوهی

پایان